M. 44.

MULTATULI'S

KRUISSPROOK.

Komt mee, komt mee, daar wordt 'n man gekruist,
Daar is wat schoons te zien op Golgotha!
Werpt beitel neer en spade, o burgerlui,
En roept uw dochters en uw knapen van hun spel,
En laat uw werk, uw werk maar, voor van daag!
Werpt hamer, troffel, schaaf en weefspoel neer!
Komt allen mee... daar is wat fraais te zien!
Komt allen mee... hoerah voor Golgotha!
Hoerah, hoerah voor Golgotha!

— Dat zal, bij God, wat schoons zijn dezen keer!
Hij schijnt nog jong, en heeft iets in z'n blik
Dat taaiheid aanduidt... zie, daar zijgt hij neer:
Hij schijnt toch zwak te wezen! 't Kruis is zwaar...
Ik hoor: het is van 't allerbeste hout! Men zegt,
(Maar Nathan, of het waar is weet ik niet!)
Ze zeggen, dat hijzelf het heeft geleverd
Toen hij als timmerman nog aan de schaafbank stond.
Want, buurman, vóór hij 'k weet niet wat misdeed,
Ja, of hij iets misdeed zelfs. Nathan, weet ik niet...
Maar vóór hij deed wat men hem euvel nam,
Was hij een timmerman als wij.
— Hoe heet de man?
—Dit weet ik waarlijk niet, men zegt hij is hanootzri...
Ofwel, zijn vader was hanootzri *). Hij lijkt zwak
Voor zulk 'n ambacht, maar z'n werk was goed...
Hij struikelt weer... (Op-zij wat, Jöchaz!
Ei, laat mij ook wat zien... ge dringt me weg,
Of 't heele schouwspel waar voor u alleen!) Hij zweet:

---

*) Timmerman.

Ik zeide u wel dat hij niet sterk was, NATHAN,
Maar toch geloof ik dat hij taai is, en ons niet
  Bedriegen zal, als laatst die and're dief
Die pas een halfuur had gehangen, toen z'n hoofd
Op-zij knikte... en 't was uit! Hij sprak geen enkel woord,
Dat ons beloonde voor de moeite. Waart gij er bij?
  Houd kleine MIRJAM wat omhoog, JOCHÉBED!)
  Zeg, waart gij er bij, o NATHAN BEN DAÖUD,
Toen ons die dief bestal voor zooveel moeite om niet?
  —Ik had dien dag een splinter in mijn voet,
  En dus geen lust in uitgaan of vermaak,

Maar 'k heb gehoord...

—Ik was er bij vriend NATHAN.
  Ik droeg m'n opperkleed van groene zijde,
  En had m'n tulband op van kashmirstof
  Omdat die koel is... zie, hij struikelt weer,
  Maar staat weer op. Wat zeide ik ook het laatst?

—De dief, die u bedroog...

—Ik weet al. Nu, dien dag
  Was 't warm als heden... neen, zoo warm was 't niet!
  Want... vindt gij 't niet ontzettend heet vandaag?
  De zon brandt me op den schedel. 't Rouwt me wel
Dat ik m'n tulband niet verruild heb voor m'n kashmir
Die licht van kleur en koeler is... dat doet de haast,
Ik gunde mij geen tijd — daar valt-i weer —
  Ik heb er spijt van: Golgotha is vèr!
  Zoo'n donk're zuigt de warmte broeiend in,
En daarom heb ik spijt dat Golgotha zoo vèr is...

Wat zeide ik ook het laatst?

—Die slechte dief...
—Ik ben er! Uren liep ik mee, en hijgde als nu...
  (Vervloekte hitte... dring zoo niet JÖCHAZ!)
Ik was vermoeid vóór half weg... en de dief
  (Let wel hoe schand'lijk ons die man bedroog)
Liep met z'n kruis als waar 't een palmtak, voort!
Hij zweette niet en is niet éénѕ gestruikeld...
  Maar toen-i hing was 't daad'lijk met hem uit!
En deze — zie, hij struikelt weer — en deze
  Is niet zoo zwaar van bouw, zoo forsch van leest...
  Hij schijnt wel teer van spieren... doch zijn blik
  Toont dat hij veel geleden heeft en droeg,
  Maar dat hij langen tijd nog lijden kan!
  'k Ben zeker dat hij spreken zal aan 't kruis,
  En dit is juist het aardigst van de zaak!
  De kind'ren gaan, om dat te hooren, mee...
  Die and're dief was dood, vóór nog m'n vrouw,
  Die trager liep omdat ze zwanger was, dien tijd,
Van MIRJAM (houd het schaapje omhoog, JOCHÉBED!)
Die dief was dood vóór zij daar aankwam, NATHAN,
  En ieder zeide dat het schande was!

(Geef Mirjam mij, Jochébed! Hier m'n kind,
Hu.. huup... op vaders schouder! Kunt ge zien?
Sla 't kleine handje zóó... om vaders hals,
En houd je vast!) Wat zeide ik ook het laatst?

—Die and're dief...

— Ik weet al! Heel de buurt
Was op de been gekomen, om dien man te zien.
Daar waren met ons: Ruben, Ephraïm,
Baëna met de kind'ren, Hiddal ben Elia,
De dochters van Urias, Schmoel de wisselaar!...
(Ik zie hem juist, hij werpt den man met drek)
Hij is 't die laatst verjaagd werd uit den tempel,
Omdat hij schacherde in Jehova's huis...

—Wie jaagde 'm weg?

— Ze zeggen zekere Ischa...
Jesoeäh, zoon van Joszof, uit 'n groot
Geslacht, die met 'n zweep hem voortjoeg als 'n hond,
En 't goud- en zilverkraampje omver smeet, dat de munt
Links, rechts wegspringend, neertikte op den grond
En rollend wegstoof onder 't volk...

— Wie gaf hem recht

Tot zulk een groot gezag?

— Dit weet ik, Nathan, niet.
Maar 't is niet goed te schach'ren in Jehova's huis!
Mijn Ephraïm... maar, Nathan ben Daöud,
Ik zeg 't u in vertrouwen, en ik hoop...
(Daar werpt weer Schmoel den kruisman met z'n drek)
Wat zeide ik ook het laatst?

—Ge spraakt van Ephraïm,

En van de wiss'laars in den tempel...

—Juist!

Ik zeg 't u in vertrouwen, en ik hoop
Dat ge mij niet verraden zult! M'n zoon
Die 't aanzag, wijl hij juist 'n handel sloot,
Heeft ijlings bukkend, als om hulp te biên
In 't zoeken — maar verklap mij niet, ben Daöud —
Hij heeft met scherp gezicht en vlugge hand...
In 't kort, z'n handel was gezegend op dien dag:
Hij kwam met dertig zilverlingen thuis!
Geloof me, Nathan, die ben Joszof had gelijk...
't Is ongeoorloofd dus Jehova's tempel
Te ontwijden met 'n goud- en zilverkraam:
Jeshoeäh ben Joszof had groot gelijk!
't Is dáárom ook dat Ephraïm m'n zoon,

Hem altijd zoekt en naloopt... of hij weer
Ter zuiv'ring uitgaat van Gods tempel, met 'n zweep,
Maar sinds een week heeft hij hem niet gezien...
(Daar werpt die SCHMOEL den kruisman weer met drek!)

—Die and're dief...

—Ja, juist! Wij allen gingen mee, de heele buurt...
En toen-i h i n g was 't daad'lijk uit, BEN DAÖUD!
(Och kleine, druk zoo zwaar niet aan mijn hals!)
't Is warm — hij struikelt weer — hij schijnt vermoeid...
Ik zeg u, dit beteekent niets, vriend NATHAN!
Ge weet. hoe 't hout dat makk'lijk buigt, niet breekt.
En hoe het harde knakt bij 't minste buigen;
Zoo ook die man... ik zeg u, hij is taai!

—Eilieve, zie... die vrouw! zou dat z'n v r o u w zijn?
De vrouw die schreiend volgt, en neerbukt,
Alsof zij zelve 't kruis droeg op haar schouder!
Ze steekt de mag're hand gedurig uit,
Als wilde zij den kruisman schragen. Is 't z'n v r o u w?

—Dit weet ik waarlijk niet...zij schijnt mij te oud.
En bovendien... Ik zag geen k i n d'r e n! Neen,
Dat is gewis z'n m o e d e r... zie, ze waggelt!
Ik heb zoo vaak zoo'n kruisweg meegemaakt,
(De kind'ren zijn er dol op, de arme schapen!)
En altijd opgemerkt, dat wie een v r o u w heeft
En k i n d'r e n die naar 't kruis hem weenend volgen,
(Wees rustig MIRJAM, vader is vermoeid!)
Zoo taai niet is als d e z e, NATHAN BEN DAÖUD!
Ik zeg u nog-eens: deze man is t a a i:
Een v a d e r zou zoo taai niet wezen, NATHAN!
Hij is wat moe van 't g a a n, maar als-i h a n g t
Is dit terstond voorbij! Vriend NATHAN help me 't kind
Eens overzetten op dien and'ren schouder... zóó!
Het drukt zoo op den duur, al schijnt het ligt in 't eerst.
(Zit stil m'n kind!) Ja, d e z e is wat vermoeid!
Misschien wat zwak ook door het bloedverlies,
(Schuif niet zoo heen-en-weer m'n kind: dat doet me pijn
Men zegt dat hij gegeeseld is... ziet ge zijn r u g¿
Tracht heen te kijken over 't volk, vriend NATHAN!
—Ik heb JÖCHAZ voor mij...

—Kunt gij 't zien JÖCHAZ?

—Ik zie alleen den top en d' arm van 't kruis
Dat sling'rend voortschuift als-i waggelt, maar verdwijnt
Zoodra hij neerzwikt... zie daar valt het weer,
En rijst nu langzaam weer omhoog!

—Dat zie ik zelf

Zoo goed als gij dat ziet JÖCHAZ! Maar ik wensch
Te weten of z'n rug... zoo'n kind is vreeselijk zwaar!
Wees niet zoo woelig, kleine: uw vader is vermoeid...

Kunt g i j z'n rug zien kind, z'n naakten rug?
Den rug des mans die ginds dat kruis draagt, kind,
En die door SCHMOEL geworpen wordt met drek?
Ik houd u hoog... zie goed... maar zie wat snel,
Omdat ik moe ben, MIRJAM! Nu?

—Die rug is rood...

—Ge hoort het BEN DAÖUD...dàt maakt hem zwak!
Men heeft hem eerst gegeeseld: dat maakt zwak!
Maar 't gaat wel over als-i hangt. Hij zal
Gewis zoo gauw niet knikken met het hoofd...
(Zit stil m'n kind, ge drukt mij ontzettend zwaar!)
Ik zeg u, NATHAN, deze man is taai!
't Is jammer dat ik niet m'n K a s h m i r heb...
(Zit rustig kind, of vader zet u neer:
Ik ben vermoeid!) En ieder zei, BEN DAÖUD:
Het was 'n schande... dáád'lijk was het u i t!
Maar d e z e zal zoo gauw niet sterven aan het kruis,
Hij zal gewis was s p r e k e n voor-i knikt!
Dat praten dan de kind'ren jub'lend na,
En maken grappig spel van wat-i zeide,
En spelen kruisman, weken naderhand!
Dat beurt wat op in dezen slechten tijd!
Maar als-i zwijgt aan 't kruis, is 't niet de moeite waard
Zoo ver te gaan — het is zoo vreeselijk heet,
Als 't weer gebeurt, zet ik mijn K a s h m i r op!
Ik zeg u dat hij taai is, BEN DAÖUD!
Hij valt weer... dit is niets! Wacht tot-i hangt.
(Zit sil MIRJAM!) dan zult ge zien en hooren...
Neem 't kind terug, JOCHÉBED; ik ben moe...
Maar houd het schaapje omhoog...

Komt mee, komt mee, daar is wat schoons te zien!
Komt allen mee... daar wordt 'n man gekruist!
Wat hij misdeed? 'k Weet niet wat hij misdeed,
Er zijn er zelfs die zeggen dat-i wèl deed...
Maar, dit 's om 't even! Werpt uw grootboek neer,
Vergeet uw koffie en uw suiker, burgerlui...
Uw beurs, uw oefning, en uw monsters van tabak;
Uw winkel van gestolen kruinierswaren
Uw Evangelie en uw batig saldo!
Laat liggen voor een wijl uw handel en moraal,
Theologie... moderne, antieke... 't heele zoodje
Neemt uit uw kast uw deftigst opperkleed,
Bedast uw hals met allerwitst batist,
En laat uw werk, uw werk maar, voor vandaag,
En roept uw knapen en uw dochters van hun spel...

Komt mee, komt mee, daar wordt 'n man gekruist!
Daar is wat schoons te zien op G o l g o t h a!
Ik zeg u dat-i taai is, die daar gaat...
Hij zal zoo gauw niet knikken met het hoofd...
Hij zal, bij God, aan 't kruis niet zwijgend sterven!
En voor uw kinderen zal 't de moeite waard zijn
Te hooren — en het na te praten — wat-i zegt!
Belooft hun vrij een vroolijk kruismanspel,
Dat beurt wat op in deze slechte tijden!
Ik zeg u dat-i taai is, deze man,
Dat hij ons niet bedriegen zal als laatst
Die andere dief, die dadelijk knikte met het hoofd,
En toen was 't u i t! Maar deze man is taai,
Al schijnt hij zwak van bouw. Het is hem aan te zien
Dat hij veel droeg, maar kracht heeft meer te dragen,
Dat hij veel leed, maar lang nog lijden kàn!
Hij spreekt reeds..., luister: „ELI SABACTANI".
Hij roept ELIAS... Kinderen, bouwt hem na,
En sart hem, dat hij nog wat zegge aan 't kruis,
En krabt met lange nagels in z'n wonden...
Of beter, werpt hem — als vriend SCHMOEL — met drek:
Licht slikt hij walging minder goed dan pijn!
Hu... huup... omhoog uw kinderen! Dat ze 't zien
En dat ze 't hooren hoe de kruisman spreekt,
Om stof te garen voor hun kruismanspel...
Komt allen mee! H o e r a h v o o r G o l g o t h a!
H o e r a h, h o e r a h v o o r G o l g o t h a!

Komt mee, komt mee, daar wordt 'n man gekruist!
Roept RUBEN hier en NATHAN BEN DAÖUD...
KLAAS, JACOB, NAFTALI, ALBERTUS, ELIËZER...
De dames en de heeren uit de buurt,
Verwanten, neven, nichten, broeders en de rest,
Behouders, liberalen mannen van de Beurs.
En van de balie of van den kansel! Kontraktanten
En Vrij-arbeiders, oppozitie en ministers,
De leden van de Tweede Kamer in Den Haag,
En wie er rusten kan na slecht regeeren,
En wie geen tijd had om zijn plicht te doen,
Maar licht nu tijd heeft voor 'n grappig schouwspel,
Roept MOZES, ISSASCHAR en 't heele W i l l e m s p a r k,
PIET, PAUL, EZÉCHIEL... roept al wat naam heeft,
Roept wat gedoopt is, of besneden mee!
Roept al wat juicht: „ik dank u voor mijn braafheid!"
Roept al wat kermt; „wees mij genadig, Heer!"
Roept wat verdoemd is, en wat deel heeft aan genade,
Wat loopen, zien en hooren kan (al is 't wat heet!)
Jezuïten — protestantsche en katholieke —
Van de orde of niet van de orde Vrije-metselaren,
Die over 't goede, schoone woorden s p r e e k t,

Maar u onthoudt van strijden tegen 't kwaad!
Gij die u kinderen noemt der weduw, maar uw hand
Niet uitstrekt om het kruis te dragen van haar zoon!
Roept al wat bidt of schachert in den tempel,
Al wat er wacht op NABI ISSAH's zweep!
Al wat met scherpen blik en vlugge handen
Hem nasluipt — of er soms te grissen viel
Van 't geld, dat rollend wegstuift onder 't volk —
En later meepraat over stelsels en principes!
Roept al wat vet werd van gestolen spijs,
Al wat er pocht op linzen-eerstgeboorte,
Al wat 'n gouden kalf in 't wapen draagt,
Al wat er knaagt aan Insulindsche knoken.
Al wat er zuigt aan de Insulindsche koe,
Al wat er hangt aan d' afgestroopten tepel,
Al wat er zwelt van 't afgezogen bloed!
Komt allen mee... JOCHÉBED met de kleine...
(En houd vooral het schaapje omhoog JOCHÉBED!)
Roept JANSZOON, PIETERSZOON, BEN LEVI, BEN DAÖUD...
BEN... dit, BEN... dat, BEN... ieder!
Roept ook SCHMOEL...
Ja, SCHMOEL vooral, en JUDAS JUDASZOON!

Komt allen mee, komt mee naar Golgotha!
Bij God... daar is vandaag wat schoons te zien!
Komt allen mee, daar wordt 'n man gekruist!
Komt mee, komt mee... Hoerah voor Golgotha!
Hoerah, hoerah voor Golgotha!

MULTATULI.

Schoon geschetst, niet waar lezer?

't Is alsof men het droevig tooneel bijwoont, dat de pen van Multatuli ons in de „Kruissprook“ schildert.

Want, zijn ook de uiterlijke vormen veranderd, de weg naar Golgotha wordt ook in onzen tijd nog door velen onder smaad en lijden afgelegd.

Het Sanhedrin, dat in het oude Jeruzalem het doodvonnis uitspraak over den vermetele die het waagde meer humane denkbeelden te verkondigen, is niet dood. Het bestaat nog door de geheele wereld; het veroordeelt overal waar het onrecht te beschermen vindt, martelaren, tot in zijn oog onteerende straffen.

Waag het u te verzetten tegen de bekrompenheid en verdorvenheid uwer tijdgenooten, heb den moed onrechtvaardig

verkregen goed GESTOLEN te noemen en de voorrechten der machtigen, gegrond op het leed der zwakken, aan te tasten, en gij hebt al wat heerscht en kruipt, wat brutaal en laag is, tegen u. En terwijl de dienaren van het gezag, dat u veroordeelde, u ter strafplaats sleepen, gaat het gehuil eener diepgezonken beginsellooze menigte omhoog om u te bespotten in het leed dat u, als strijder voor recht en menschelijkheid wordt opgelegd.

Juicht ook in onzen tijd niet de domme menigte, door dronkenschap en priestersdienst tot ver beneden de dieren verlaagd, het beulenwerk toe, waar men de baanbrekers en de verdedigers van rechtvaardige en edele beginselen tracht machteloos te maken?

Waar een verheven idee zich uit, een grootsche vrijheidsbeweging plaats heeft, daar vindt men naast de edele figuren die onzen geestdrift opwekken, helaas een horde ellendelingen, die vergetende, dat de gevallenen ook voor HUN waarachtige belangen streden, de tyrannie de behulpzame hand bieden om hen te martelen en zich beijveren hen mede te vertrappen en met vuilnis te werpen.

Bedroevend moge het zijn, dat zulke wezens bestaan, ontmoedigen mag het ons niet. Wij, die er naar streven zoo hoog mogelijk te staan, wij laten ons door den lagen spot en de walgelijke verguizing van het in de „Kruissprook“ geschetste uitvaagsel niet van onzen weg leiden. Trots doornen en distels gaan we voort om strijdend te overwinnen... of te sterven!

Wij beleven een veel bewogen tijd. Zagen wij reeds vele martelaren vallen, (herinnert u het bloedbad in 1871 te Parijs, den moord van 1887 te Chicago en zooveel andere misdaden) wij behoeven er niet aan te twijfelen of er zullen er nog veel meer sneven in den reuzenstrijd die door tal van schermutselingen reeds is aangekondigd. Moge dan het bloed der gekruizigden niet te vergeefs vloeien, moge de moeilijke weg naar Golgotha niet voor niets worden afgelegd.

In weerwil van de vervolgingen, die de machthebbers ons kunnen aandoen, in weerwil van het afgrijselijk vermaak waarmee het laagste deel der menschheïd geniet van het lijden onzer beste strijders, omdat het alles verfoeit wat rein en hoog is, in weerwil van alle schurkerij en jezuïtisme zullen wij voor onze beginselen, voor het socialisme, ijveren met woord en daad.

De schoonste prijs voor ons werken en strijden zal zijn, de overwinning der nieuwe wereldbeschouwing, welke de vestiging zal tengevolge hebben der rechtvaardige socialistische samenleving.

Uitgave KLOOSTERMAN, Alkmaar.